

Naziv predmeta: Geografija

Nastavna cjelina: Gospodarske djelatnosti

Nastavna jedinica: Struktura svjetske poljodjelske proizvodnje

Razred: II. Gimnazije

- **ŽITARICE**: u prehrani imaju najvažniju ulogu;

- **PŠENICA**: je kultura stepe i stepsko/savanskih područja, vrlo je prilagodljiva i podnosi niske temperature (-14 °C, a ako je prekrivena snijegom i do -43 °C), ne traži velike količine padalina (dovoljno je 500 - 600 mm), a vegetacijsko razdoblje joj je oko 37 tjedana za ozimu, i od 16 – 200 za jaru pšenicu, vodeći proizvođači su: Kina, Indija, SAD-e i Rusija;

- **RIŽA**: najvažnija žitarica u prehrani monsunske Azije, zahvaljujući krtkom vegetacijskom razdoblju, moguće je imati više žetvi godišnje. Uzgaja se u vlažnim i toplim područjima, vodeći proizvođači su: Kina, Indija, Indonezija i Bangladeš;

- **KUKURUZ**: iznimno važan, bilo kao stočna hrana ili u prehrani ljudi, po energetske vrijednosti je na prvom mjestu u proizvodnji. Klimatski je osjetljiviji od pšenice, a vegetacijsko razdoblje mu je 6 mjeseci, vodeći proizvođači su: SAD-e, Kina, Brazil, Meksiko i Francuska;

- **ULJARICE**: u tropskom pojasu najzastupljenije su:

1.) **Kokosova palma** - zastupljena na otocima Indijskog i Tihog oceana, vodeći proizvođači su Indonezija, Filipini, Indija i Brazil;

2.) **Palma uljarica** - uzgaja se u područjima Ekvatorijalne Afrike i Gvinejskog zaljeva, te plantažno u JI Aziji. Vodeći proizvođači su Malezija, Indonezija i Nigerija;

3.) **Suncokret** - najvažnija u umjerenom pojasu (Rusija, Ukrajina, Argentina, Kina);

4.) **Uljana repica** - Kina, Kanada, Indija, Njemačka, te **soja** (nije isključivo uljarica): SAD-e, Brazil i Argentina;

5.) **Maslina** - tradicionalna mediteranska uljarica: Španjolska, Italija, Grčka i Turska;

- **BILJKE ZA DOBIVANJE ŠEĆERA**:

1.) **Šećerna trska** - uspijeva u tropskim i dijelom suptropskim područjima, vegetacijsko razdoblje joj je od 1 – 2 godine, vodeći proizvođači su: Brazil, Indija i Kina;

2.) **Šećerna repa** - je kultura koja najbolje uspijeva u umjerenim područjima, sadrži od 14 – 18 % saharoze, vodeći proizvođači su: Francuska, SAD-e i Njemačka;

- **BILJKE ZA DOBIVANJE NAPITAKA:**

- 1.) **Kava** - je biljka koja uspijeva najviše na toplim visoravnima od 1000 – 3000 metara nadmorske visine, podrijetlom je iz Istočne Afrike (Etiopija), a danas se najviše uzgaja u Braziku, Vijetnamu, Indoneziji i Kolumbiji;
- 2.) **Kakaovac** - je biljka podrijetlom iz ekvatorijalnog dijela Južne Amerike, koristi se sjemenka iz plodova koje prženjem prerađuju u prah (Obala Bjelokosti, Gana i Nigerija);
- 3.) **Čajevac** - grmolika biljka tropskog monsunskog područja koja je osjetljiva na hladnoću i nedostatak vlage, uzgaja se zbog listova koje sadrže tein (Indija, Kina i Šri Lanka);
- 4.) **Vinova loza** - najviše se uzgaja u Sredozemlju i dijelovima umjerenog pojasa, uzgaja se zbog proizvodnje vina i konzumnog grožđa (Italija, Francuska, Španjolska i SAD-e);

- **VOĆE:** uzgoj je klimatski uvjetovan, sa razvojem prometa i trgovine (tehnologije) omogućena je cijelogodišnja opskrba;

- **POVRTLARSTVO i CVJEČARSTVO:** iznimno intenzivni oblici poljoprivrede smješteni u blizini velikih gradova;

- **TEKSTILNE SIROVINE:**

- 1.) **Pamuk** - najvažnija tekstilna sirovina koja uspijeva u tropskom i suptropskom području, za rast mu potrebna vlaga, a za zrenje toplina. Vodeći proizvođači su: Kina, SAD-e, Indija i Pakistan;
- 2.) **Lan i konoplja** - su tekstilne sirovine karakteristične za umjerena područja, od lana se dobiva čvršće i otpornije tkanine, a konoplja uglavnom služi za proizvodnju užadi;
- 3.) **Juta** - se uzgaja u tropskom pojasu i uglavnom služi za proizvodnju ambalaže, vreća i slično, vodeći proizvođači su Indija, Bngladeš i Kina.